

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور
وجوه حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی

نام دفتر: مطالعات برنامه و بودجه

شماره مسلسل: ۲۳۰۹۵۲۹

تاریخ انتشار: ۱۳۸۷/۱۱/۲۶

مقدمه

وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در بودجه عمومی دولت در دو ردیف عمده درج می‌شود: ردیف ۳۱۰۵۰۱ که به خزانه واریز می‌شود و ردیف ۳۱۰۵۰۲ که به صورت جمعی - خرجی است و در صورت تحقق به مصارف مشخص شده (مثل رد دیون) اختصاص می‌یابد.

۱. وجوه حاصل از واگذاری و امکان تحقق

در لایحه بودجه ۱۳۸۸ وجوه حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی (ردیف ۳۱۰۵۰۱) ۳۱,۵۰۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده که نسبت به سال قبل ۵ درصد رشد داشته است و سهم آن از ۲/۲ درصد بودجه عمومی دولت به ۳/۳ درصد رسیده است.

عملکرد وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی (ردیف ۳۱۰۵۰۱) در سال‌های گذشته حاکی از بیش برآورد این رقم در قوانین بودجه است. عملکرد این ردیف در سال ۱۳۸۶ حدود ۱۸ درصد (۵,۳۳۰ میلیارد ریال) و در سال ۱۳۸۷ طی ۹ ماه حدود ۲۹ درصد (۸,۷۳۲ میلیارد ریال) کل رقم مصوب سال بوده است. رکود بورس تهران به علت بحران جهانی، فروش سهام در اقساط پنج‌ساله، فروش اقساطی سهام (۱۰ ساله) و با تخفیف (۵۰ درصدی) از طریق سهام عدالت و اثر احتمالی لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها بر بنگاه‌های مشمول واگذاری باعث خواهد شد عملکرد وجوه حاصل از واگذاری در بودجه سال ۱۳۸۸ حتی از سال‌های گذشته کمتر شده و به کسری بودجه دولت منجر شود.

در قانون بودجه ۱۳۸۷ مبلغ ۴,۰۰۰ میلیارد ریال برای واگذاری معادن پیش‌بینی شده بود که عملکردی نداشته و در لایحه بودجه ۱۳۸۸ مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال برای این منظور در نظر گرفته شده است. همچنین در لایحه ۱۳۸۸ مبلغ ۵۰۰۰ میلیارد ریال در قسمت واگذاری دارایی‌های مالی برای واگذاری طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای پیش‌بینی شده است که باید به بخش دارایی‌های سرمایه‌ای منتقل شود.

۲. مصارف وجوه حاصل از واگذاری

مصرف وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در سال‌های اخیر مورد مناقشه شرکت‌های مادر تخصصی و دولت بوده است. طبق سازوکار ماده (۸) قانون برنامه چهارم توسعه تقریباً تمام وجوه به شرکت‌های مادر تخصصی برمی‌گشت ولی دولت در شهریور ماه ۱۳۸۶ با مصوبه‌ای تمام وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های زیرمجموعه شرکت‌های مادر تخصصی را به دولت اختصاص داد و قرار شد معادل آن از سرمایه دولت در

شرکت‌های مادر تخصصی کسر شود. تا اینکه طبق ماده (۲۹) قانون اجرای اصل ۴۴ مقرر شد وجوه حاصل از واگذاری‌ها از جمله شرکت‌های مادر تخصصی و عملیاتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز شود و به مصارف خاصی برسد. این امر باعث خواهد شد عملکرد وجوه حاصل از واگذاری تاحدی بهبود یابد.

دولت در ماده (۲۹) قانون اجرای اصل ۴۴ موظف شده است که وجوه حاصل از واگذاری را در هشت مورد مشخص به مصرف برساند و به این منظور جدولی واحد در قوانین بودجه سالیانه درج کند. هرچند دولت به همین منظور جدول ۱۷ را در لایحه بودجه ۱۳۸۸ درج کرده است، ولی این جدول دارای اشکالات فراوانی است که به هیچ وجه هدف مورد نظر قانون اصل ۴۴ را فراهم نمی‌کند. بسیاری از اقلامی که در جدول ۱۷ وجوه حاصل از واگذاری‌ها به آنها اختصاص یافته در بودجه سال‌های گذشته نیز وجود داشته است، برخی از مصارف در نظر گرفته شده با احکام ماده (۲۹) تطبیق ندارد و ارجاعات داخل جدول به ردیف‌ها مخدوش است.

۳. وجوه حاصل از واگذاری به صورت جمعی - خرجی

تا قانون بودجه سال ۱۳۸۶ بخشی از وجوه حاصل از واگذاری طبق ردیف ۳۱۰۵۰۲ به صورت جمعی - خرجی به بازپرداخت دیون دولت به دستگاه‌های غیردولتی نظیر سازمان تأمین اجتماعی، صندوق بازنشستگی و آستان قدس رضوی اختصاص می‌یافت. اما در قانون بودجه سال ۱۳۸۷ و لایحه سال ۱۳۸۸ این نوع وجوه جمعی - خرجی حذف شده (با اینکه دولت هنوز به این دستگاه‌ها بدهی دارد و سازمان خصوصی‌سازی بدون درج در بودجه بابت رد دیون دولت، سهام واگذار کرده است) و ردیف ۳۱۰۵۰۲ به تخفیف‌های موضوع ماده (۳۴) قانون اصل ۴۴ در خصوص سهام عدالت اختصاص یافته است. در قانون بودجه ۱۳۸۷ معادل ۱۲,۰۰۰ میلیارد ریال به این ردیف اختصاص یافته بود که با رشد ۲۵ درصدی به ۱۵,۰۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه ۱۳۸۸ رسیده است. این ردیف در ۹ ماهه سال ۱۳۸۷ عملکرد نداشته است و معمولاً در ماه‌های پایانی سال محقق می‌شود.

پیشنهادها

۱. منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در ردیف ۳۱۰۵۰۱ که ۳۱,۵۰۰ میلیارد ریال در لایحه ۱۳۸۸ پیش‌بینی شده است به تفکیک فروش نقدی (حدود ۱۰ درصد)، اقساط و واگذاری‌های سال‌های گذشته (حدود ۴۵ درصد) و قسط سهام عدالت (حدود ۴۵ درصد) مشخص شود. از بین این سه جزء، احتمال تحقق اقساط و واگذاری‌های سال‌های گذشته پایین است و با توجه به کاهش سود شرکت‌های واگذار شده در قالب طرح سهام عدالت (مانند شرکت مس و فولادی‌ها)، احتمال تحقق قسط سهام عدالت بسیار پایین است. بنابراین، مبلغ وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی (ردیف ۳۱۰۵۰۱) با توجه به احتمال تحقق هر جزء، عملکرد سال‌های اخیر و شرایط پیش‌رو تعدیل شود.

۲. مصارف وجوه حاصل از واگذاری به صورت شفاف (و خالص از پرداخت‌های سال‌های گذشته) مطابق با ماده (۲۹) قانون اصل ۴۴ اصلاح شود.

۳. سهام واگذار شده بابت رد دیون دولت به دستگاه‌های غیردولتی باید در بودجه کل کشور درج شود.